

**UNICEF-ESSAYREEKS
KINDERRECHTEN IN DE
DIGITALE WERELD**

unicef
voor ieder kind

KERNPUNTEN ESSAY 5

**DIGITALE WEERBAARHEID:
EEN PLEIDOOI VOOR
PARTICIPATIE VAN KINDEREN**

**Erasmus Universiteit Rotterdam:
Esther Rozendaal, hoogleraar digitale weerbaarheid en veerkracht
Chiara de Jong, postdoc onderzoeker**

UNICEF-ESSAYREEKS

KINDERRECHTEN IN DE DIGITALE WERELD

Dit essay is onderdeel van de UNICEF-essayreeks over kinderrechten in de digitale wereld. Met deze wetenschappelijk gefundeerde essayreeks beoogt UNICEF Nederland samen met de Universiteit Leiden en Kennisnet meer bewustwording te creëren en handelingsperspectief te bieden, gericht op het veiliger, toegankelijker en rechtvaardiger maken van de digitale wereld voor kinderen. Het VN-Kinderrechtenverdrag is namelijk onverkort van toepassing in de digitale wereld. Kinderen hebben het recht om online veilig en onbezorgd te kunnen spelen, vrienden te kunnen maken, te leren en te ontspannen. Om kinderrechten in de digitale wereld te waarborgen, is veel werk te doen, maar deze essays laten zien dat er voldoende perspectief is.

In dit document staan de kernpunten uit het vijfde essay 'Digitale weerbaarheid: een pleidooi voor participatie van kinderen' van Esther Rozendaal en Chiara de Jong.

Digitale weerbaarheid: een pleidooi voor participatie van kinderen

Auteurs:

Esther Rozendaal, hoogleraar digitale weerbaarheid en veerkracht, Erasmus Universiteit Rotterdam
Chiara de Jong, postdoc onderzoeker, Erasmus Universiteit Rotterdam

Aanleiding

Kinderen groeien op in een interactieve digitale samenleving. Dat maakt hun leven op veel manieren makkelijker en aangenamer en biedt hen veel mogelijkheden. Zo kunnen digitale media kinderen helpen om contacten te leggen, relaties te verdiepen en hun identiteit te vormen. Ook kunnen digitale media hen aanmoedigen om te leren, te groeien en zich te ontwikkelen tot actieve wereldburgers.

Digitale media kunnen echter ook negatieve effecten hebben op het leven en welzijn van kinderen. Zo kan het gebruik van social media bijdragen aan een verhoogd risico op depressie, angstsymptomen, angst om dingen te missen en eenzaamheid. Ook is er toenemende dreiging van de invloed van artificiële intelligentie (AI) en andere opkomende technologieën, waardoor de meeste dagelijkse online interacties van kinderen worden aangestuurd.

Om ervoor te zorgen dat kinderen gelijkwaardig en actief kunnen deelnemen aan de digitale samenleving op een manier die hun welzijn ten goede komt, is er een groeiende roep om hun digitale weerbaarheid te versterken. Wat hebben kinderen naast media-gerelateerde kennis en vaardigheden nodig om de kansen van de onlinewereld met succes te benutten en tegelijkertijd op een weerbare manier om te gaan met de risico's ervan?

Voorwaarden voor digitale weerbaarheid

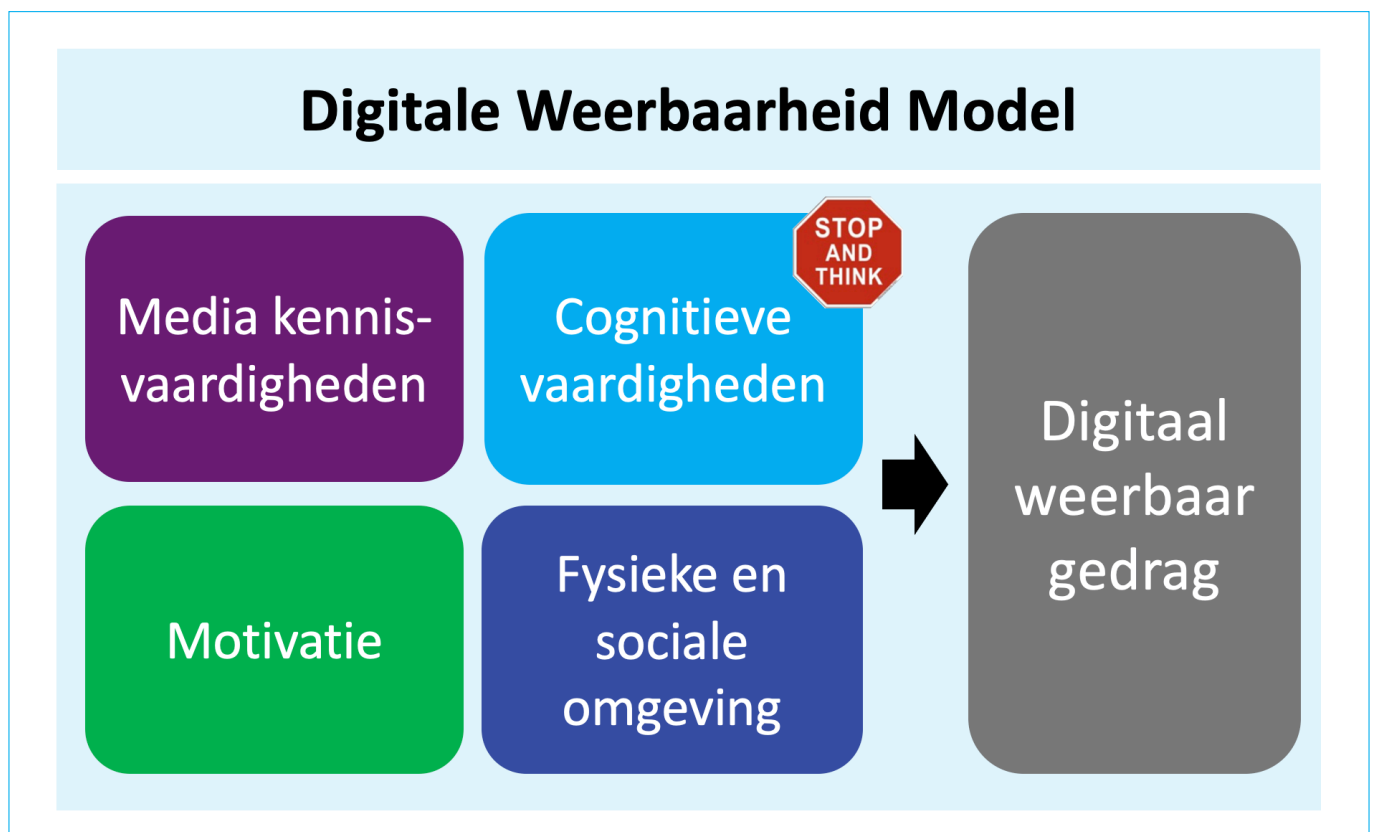
Digitale weerbaarheid is een dynamisch proces waarin digitale mediagebruikers - zowel voor, tijdens en na interactie met digitale media - adaptief strategieën toepassen die hen helpen om de risico's van de onlinewereld te beperken en de kansen ervan optimaal te benutten. Onderzoek naar de digitale weerbaarheid van kinderen laat zien dat niet alle kinderen even weerbaar zijn online. Sommigen zijn succesvoller in het toepassen van weerbaarheidsstrategieën dan anderen en daardoor beter in staat om online risico's effectief te beperken en kansen optimaal te benutten.

Daarnaast kunnen kinderen zich pas weerbaar en veerkrachtig gedragen als zij de media-gerelateerde kennis en vaardigheden hebben die nodig zijn het gedrag te vertonen, de nodige cognitieve vaardigheden (executieve functies) hebben, gemotiveerd zijn om het gedrag te vertonen en door de media en sociale omgeving in de gelegenheid gesteld worden om het gedrag te vertonen.

Implicaties voor interventies en beleid

Voor media-opvoeders die kinderen willen motiveren zich digitaal weerbaar te gedragen, is het vooral belangrijk om in te zetten op autonome motivatie. Dat kan door kinderen zelf argumenten te laten bedenken voor het toepassen van strategieën die hen helpen online risico's te vermijden en kansen te benutten. Voor interventies op scholen is het belangrijk om niet alleen te richten op het aanleren van media-gerelateerde kennis en vaardigheden, maar ook op het versterken van de executieve vaardigheden. Ook is het verhogen van de motivatie die kinderen nodig hebben om tijdens het gebruik van digitale media effectieve strategieën toe te passen belangrijk. Zodoende kunnen kinderen kansen van digitale media optimaal benutten en risico's voorkomen of oplossen.

Verder moet overheidsbeleid gericht zijn op regels en richtlijnen die de digitale weerbaarheid van kinderen faciliteren, oftewel hen in de gelegenheid stellen zich online weerbaar te gedragen. Een eerste voorbeeld is het nieuwe schoolbeleid voor smartphones en andere apparaten, waardoor dit soort apparatuur alleen nog wordt gebruikt voor educatieve doelen. Een tweede voorbeeld is de Kijkwijzer van het Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM), die waarschuwt voor mogelijk schadelijke inhoud in televisieprogramma's, series, en films. Een derde voorbeeld is de [Code voor Kinderrechten](#), die ontwerpers en ontwikkelaars handvatten biedt om de rechten van kinderen te begrijpen en toe te passen bij de ontwikkeling van apps, games, slimme apparaten en andere digitale technologie.

Rozendaal, 2023

Conclusies en aanbevelingen

Voor de ontwikkeling van effectieve interventies en beleid om de digitale weerbaarheid van kinderen te verbeteren is het cruciaal om naast een theoretisch perspectief ook het perspectief van kinderen zelf mee te nemen. Kinderen worden namelijk nog zelden gevraagd om actief mee te doen, te praten en te beslissen. De manier waarop kinderen hun onlinewereld zien en ervaren kan het perspectief van volwassen professionals en beleidsmakers namelijk verrijken en hen helpen om interventies en beleid te ontwikkelen die er voor de kinderen echt toe doen. De interventie of het beleid zelf heeft daardoor vaak meer impact.

Door mee te doen, denken en beslissen ontwikkelen kinderen bovendien hun talenten, vaardigheden en competenties. Betekenisvolle participatie geeft het gevoel dat ze gezien worden en dat hun mening ertoe doet. Richtlijnen voor betekenisvolle participatie benadrukken daarbij het belang van gelijkwaardigheid tussen kinderen en onderzoekers, een focus op actie en verandering en een actieve rol voor kinderen in alle fases van het onderzoek, ook bij de interpretatie van de uitkomsten.

Als kinderen op een gelijkwaardige manier mee mogen beslissen, wordt een van de meest basale behoeften van kinderen erkend - het gevoel inspraak en invloed te hebben. Deze basisbehoefte is volgens het VN-Kinderrechtenverdrag bovendien een fundamenteel recht. Daarom is het, zeker rondom digitale weerbaarheid, essentieel om kinderen écht serieus te nemen in deze discussie.

Voor het vijfde essay 'Digitale weerbaarheid: een pleidooi voor participatie van kinderen; en de [andere essays](#) in de reeks, kijk op de website van UNICEF Nederland.

Voor de inhoud van de essays zijn verschillende auteurs genodigd. De vervatte opvattingen en stellingname in deze essay zijn om deze reden niet per definitie de mening van UNICEF Nederland.

Als 's werelds grootste kinderrechtenorganisatie biedt UNICEF hulp bij acute nood en hulp op de lange termijn. UNICEF is de VN-kinderrechtenorganisatie, met een unieke opdracht vanuit de Verenigde Naties: alle kinderen geven waar ze recht op hebben. UNICEF werkt samen met regeringen en partners en lobbyt voor het waarborgen van kinderrechten. Dat doen we in Nederland en overal op de wereld. Samen maken we het verschil voor ieder kind. Voor nu én morgen.

De UNICEF-essayreeks, waar dit essay onderdeel van uitmaakt, is tot stand gekomen in samenwerking met de Universiteit Leiden en Kennisnet.

Universiteit
Leiden

Kennisnet

Op de hoogte blijven van de essays en de lancering van de essaybundel ga dan naar: www.unicef.nl/digitale-leefomgeving-kinderen

unicef

voor ieder kind

UNICEF Nederland

Bezuidenhoutseweg 74
2594 AW Den Haag

088 444 9650
info@unicef.nl
www.unicef.nl